

Govor Guvernera povodom obeležavanja 15. godišnjice CBK-a

Poštovani...

Imam posebnu čast i zadovoljstvo da Vam poželim dobrodošlicu na obeležavanju 15. godišnjice osnivanja Centralne Banke Republike Kosova. Ovakvi događaji, osim što služe za podsećanje početka na kojima smo bili, predstavljaju dobru priliku da vidimo dostignuća i napredak koji je postignut tokom ovog perioda i, na osnovu toga, da se pripremimo i da budemo spremni za izazove koji nas očekuju u budućnosti.

Centralna Banka Republike Kosova, prvobitno nazvana Bankarski Autoritet platnog prometa na Kosovu i zatim kao Centralni Bankarski Autoritet Kosova, osnovana je pre 15. godina, u vreme kada je institucionalni razvoj Kosova tek počeo, dok je posleratna situacija predstavljala velike potrebe.

U prošlosti, u drugim okolnostima i u okviru jednog drugog društvenog rasporeda, Kosovo je imala svoj finansijski sistem, koji je bio potpuno uništen tokom devedesetih godina prethodnog veka. Stoga, ne-nasleđujući skoro ništa iz prošlosti, u ranim danima svoje delatnosti, pored velikih angažovanja za njeno unutrašnje organizovanje i razvijanje njenih resursa, gde je sve krenulo od nule, CBK je počela da se angažuje u izgradnji finansijske infrastrukture, uključujući izgradnju

platnog sistema, formulisanje regulatornog okvira za finansijski sektor, kao i razvijanje ostalih potrebnih funkcija za razvijanje finansijskog sektora.

Početak funkcionisanja CBK-a se desio u vreme kada je najveći deo zemalja regiona bio u pravcu okončanja procesa tranzicije, i tom prilikom propusti u početku ovog procesa su uticali da tranzicija bude duga i naporna. Ove poteškoće su se odrazile i na razvijanje finansijskog i bankarskog sistema zemalja u tranziciji. CBK se pokazala predusretljiva da nauči od poteškoća ostalih centralnih banaka i odabrala je model, koji se pokazao uspešnim za uspešno razvijanje jednog efikasnog i održivog finansijskog sektora. Na ovaj način, CBK je uspostavila osnove jednog finansijskog sistema na osnovu privatnih svojina, od samog početka, otvorila je vrata Vaših finansijskih institucija. U stvari, bile su to strane finansijske institucije, posebno banke, prve koje su počele njihove aktivnosti na Kosovu, donoseći savremena iskustva finansijske industrije i povraćajući poverenje javnosti na finansijski sistem.

Takođe, CBK je konstantno sprovodila jednu zdravu politiku licenciranja, koja je poslužila kao osnova zdravog razvoja finansijskog sistema Kosova. Ovom prilikom, koristeći ovu godišnjicu, retrospektivno predstavljanje razvoja finansijskog sistema na Kosovu, najbolje ilustruje napredak koji je postignut u ovom sektoru.

(Ponekad kažu da jedna slika govori više od 1000 reči, stoga sve cifre koje ću predstaviti u nastavku su uključene u relevantnom grafikonu koji se prikazuje na monitoru).

Bankarski sektor je počeo njegov razvoj u 2000. godini, sa jednim kapitalom komercijalnih banaka od 6.2 miliona evra. Od samog početka pa do dana današnjeg je kapital komercijalnih banaka povećan na kontinuiran način, postigavši 230.4 miliona u 2010. godini i 316.9 miliona u 2014. godini, odnosno povećanjem za 38 odsto u poslednje četiri godine. Istovremeno, dok su sredstva komercijalnih banaka u 2000. godini bila 103.1 miliona evra, u 2010. godini su postigle 2 milijarde i 455 miliona evra, dok su danas postigle 2 milijarde i 956 miliona evra, povećanjem od otprilike 20% u poslednje četiri godine. Što se tiče aktivnosti deponovanja i kreditiranja banaka, važno je napomenuti da su u 2000. godini depoziti u komercijalnim bankama bili na nivou od 93 miliona evra. Zatim, imamo jedan konstantan trend u povećanju depozita u komercijalnim bankama. Prema tome, u 2010. godini one su postigle 1 milijardu i 936 miliona, dok su danas depoziti u komercijalnim bankama postigle 2 milijarde i 500 miliona, povećajući se za 29% u poslednje četiri godine. Ovaj kontinuirani porast depozita predstavlja najbolji pokazatelj Kosovskih građana koji je povratio potpuno poverenje u bankarski sistem zemlje, nakon loših iskustava koje su imale u prošlosti. Sa druge

strane, konstantan porast su imali i krediti komercijalnih banaka. Dok je sve počelo 2000. godine, na nivou kreditiranja od 3.3 miliona evra, od tog vremena je trend povećanja kreditiranja nastavio na visokim nivoima. U 2010. godini, ukupan iznos kredita komercijalnih banaka je postigao 1 milijardu i 458 miliona evra, dok je u 2014. godini nivo kredita postigao 1 milijardu i 839 miliona evra, odnosno povećanjem od 26% u poslednje četiri godine.

Što se tiče kamatne stopa za kredite, iako se može reći da su u jednom periodu bile visoke, trenutno smo svedoci jednog konstantnog trenda njenog smanjivanja. U 2014. godini, prosečna kamatna stopa je postigla 10.4 odsto, dok završetak ove godine daje jasne pokazatelje da su kamatne stope za kredite pale na jednocifrenu vrednost. Uvereni smo da će, veoma brzo, ove norme biti na regionalnom nivou. Da bi se postigao ovaj cilj, radi blisko sa svim zainteresovanim stranama, kako bismo izbegli sve potencijalne faktore, koji mogu imati negativan uticaj na nivou kamata i uvereni smo da će se u jednom kratkom vremenskom periodu ispuniti svi uslovi, koji će direktno uticati na dalji pad kamatnih stopa za kredite. Prvenstveno, potrebno je dalje unapređenje operativne efikasnosti banaka i opšteg poslovnog okruženja u zemlji. U tom smislu, želim da posebno naglasim potrebu za povećanje efikasnosti sudstva, što se razmatranja bankarskih predmeta tiče. Dalji pad kamatnih stopa predstavlja naš ključni cilj, obzirom da smatramo da finansijski sektor treba da bude u funkciji direktnog podržanja realnog sektora, jer smatramo

da razvijanje i povećanje finansijskog sektora i realnog sektora treba da bude komplementarna jedna sa drugom. Ovde, samo da pomenemo da su i interesi u depozitima, obzirom da su u prošlosti bile u relativno visokim nivoima, u poslednje vreme su imale pad, što predstavlja jedan pokazatelj dovoljne likvidnosti u bankarskom sektoru. Generalno, bankarski sektor, kao ključni komponenta finansijskog sistema Kosova, je nastavio da proširuju aktivnost davanja kredita u domaćoj ekonomiji, uključujući kao održivi izvor finansiranja. Depoziti prikupljeni u okviru zemlje, i dalje su najznačajniji izvor finansiranja za banke i njihov održivi rast je uticao da kreditna aktivnost banaka da ima nizak nivo osetljivosti nad promenama uslova finansiranja u spoljnim tržištima. Oprezno ponašanje, zajedno sa regulisanjem i bliskim nadgledanjem od strane CBK-a, kao i opštom makroekonomskom stabilnošću u zemlji, uticalo je na to da bankarski sistem Kosova ima zadovoljavajući nivo stabilnosti u odnosu na sve aspekte bankarskih rizika. Stoga, danas možemo da govorimo o jednom bankarskom sektoru sa održivim razvojem kredita i depozita, o visokom nivou kapitalizacije i jakoj poziciji likvidnosti, kao i dobrim kvalitetom kreditnog portfolija.

Sličan napredak je obeležen i kod ostalih komponentata finansijskog sistema Kosova. Sektor osiguranja je povećan konstantno i pokazao je zadovoljavajuću sposobnost za pokrivanje njegovih obaveza prema osiguranicima. Međutim, smatramo da ima dovoljno prostora za dalji razvoj ovog sektora, povećavajući

spektra usluga i čineći da usluge osiguranja imaju veći stepen prodiranja u domaćoj ekonomiji.

Zadovoljavajući učinak je pokazao penzijski sektor, u kojem vrednost doprinosa nastavlja rast, dok dobar učinak investicija doprinosi povećanju vrednosti penzionih štednji.

Što se tiče mikrofinansijskih institucija, one su nastavile da predstavljaju jedan alternativni izvor kreditnog finansiranja u Kosovskog Ekonomiji, posebno za manje klijente, kao što su domaćinstva i mača preduzeća.

Generalno, trenutno na Kosovu imamo 10 banaka, koje su licencirane od strane CBK-a i od ovih deset banaka, 8 od njih su banke sa stranim kapitalom i dve su banke sa domaćim kapitalom. U oblasti osiguranja, imamo 14 kompanija, koje su licencirane od strane CBK-a, od kojih su 9 sa stranim kapitalom i 5 su sa domaćim kapitalom. Takođe, na finansijskom tržištu deluju 2 penziona fonda, kao i jedan broj institucija koja obavljaju mikrofinansijsku delatnost i ne-bankarsku finansijsku delatnost, koja ispunjavaju oblast finansijskih usluga za građane Kosova. Prisustvo ovako velikog broja kompanija sa stranim kapitalom, pokazatelj je da je finansijski sektor u značajnoj meri primio strane direktne investicije, koje su značajan pokazatelj da su strani investitori bili i ostaju spremni da investiraju na Kosovu, smatrajući je ekonomski održivom.

Naš dosadašnji rad je, pre svega, krunisan jednim zdravim finansijskim sistemom, koji je svojim brzim ritmom rasta postao jedan od ključnih promotora razvoja i stabilnosti kosovske ekonomije. Doprinos stabilnosti finansijskog sistema Kosova u opštoj makroekonomskoj stabilnosti u zemlji, primećen je jasno naročito tokom poslednje globalne finansijske krize. Za razliku od mnogih zemalja, u kojima finansijske institucije snose veliki teret javnim finansijama, finansijski sistem Kosova se pokazao održivim, čak i postigao je da smanji i efekte ostalih sektora ekonomije, koji su pogođeni krizom.

Danas, nakon 15 godina, smatram da su dostignuća naše institucije značajne i, prema tome, prvenstveno, želim da izrazim svoju zahvalnost svim zaposlenima u CBK, koji jednim entuzijazmom i visokom posvećenošću su postigli da transformišu CBK u jednoj modernoj instituciji, sposobnu da služi prosperitetu i ekonomskoj stabilnosti zemlje. Tokom ovog perioda, CBK je zabeležila napredak u svim tačkama njenih aktivnosti, postigavši da izgradi jedan moderan sistem plaćanja i da pruža efikasne usluge snabdevanja gotovinom za ekonomiju. Trenutno, CBK ima jedan finansijski okvir u skladu sa međunarodnim standardima i naprednim kapacitetima nadgledanja, kvalitetne statistike i ekonomske i finansijske analize, koja odlučujućim vlastima i javnosti pružaju korektno shvatanje dešavanja u ekonomiji zemlje, kao i pokazala konstantnu visoku efikasnost u pružanju bankarskih usluga za Vladu.

Sa jednim posebnim zalaganjem, dozvolite mi da naglasim da ova dostignuća ne bi bila moguća kada ne bi bilo sveobuhvatne i bezrezervne pomoći naših međunarodnih prijatelja, koji su svojim velikim iskustvom i željom da pomognu, učinili da naš put bude brz i manje naporan. Ovom prilikom, želim da izrazim posebnu zahvalnost međunarodnim institucijama, kao što su: Odeljenje za Trezor SAD-a, USAID, Evropska Komisija, Međunarodni Monetarni Fond, Svetska Banka, Evropska Centralna Banka, GIZ i mnoge druge institucije, koje su dale i još uvek pružaju poseban doprinos razvoju naše institucije. Taksama građana svojih zemalja, ove institucije su dale direktan doprinos da pomognu i razvijaju naše institucionalne kapacitete i zbog toga koristim priliku da sa ovog podijuma izrazim našu duboku zahvalnost poreskim obveznicima prijateljskih zemalja koje su napo pomogle u ovom pogledu.

Kao rezultat njenog rada, CBK je dostigla nivo uporediv sa regionom i nastavlja da bude jedna od najvrednijih institucija u zemlji, što se jasno može primetiti i od međunarodnih izveštaja, među kojima možemo izdvojiti, koji obeležava nesporna dostignuća i održivost finansijskog sistema na Kosovu. Takođe, rad CBK-a u izgradnji i održavanju finansijske infrastrukture i razvoju finansijskog sektora uglavnom, su se odrazili i na izveštaj Svetske Banke za ‘Poslovanje za 2015. godinu’, na kojem pokazatelj za “uzimanje kredita” raspoređuje Kosovo na 23. mestu u globalnom rangiranju, što predstavlja jedan veoma zadovoljavajući nivo.

Smatram da sve što sam predstavio do sada predstavlja jednu dobru osnovu da konstatujemo da je Centralna Banka Republike Kosova provela petnaest uspešnih godina, rokom kojih je postigla da se transformiše u jednoj modernoj instituciji i da razvije jedan sposoban finansijski sistem da pomogne prosperitetu i stabilnosti ekonomije u zemlji.

Međutim, svesni smo da dinamika sa kojom se razvija finansijska industrija na globalnom nivou predstavlja nove izazove za centralne banke. Stoga, posvećeni smo tome da nastavimo da radimo visokom stopom za dalji razvoj CBK-a, služeći se konstantno sa našim ciljevima koji proizilaze od Zakona za Centralnu Banku Republike Kosova. U tom kontekstu, izradili smo jedan detaljan strateški plan CBK-a za period 2015-2019. godine. Ovaj strateški plan, zajedno sa jednim tek započetim projektom sa Evropskom Centralnom Bankom radi identifikacije potreba CBK-a za postizanje standarda centralnih banaka Evrozone, predstavlja jedan jasan put za dalji razvoj CBK-a. Tokom putanje na ovom putu, nesumnjivo ćemo se suočavati sa raznoraznim izazovima, ali imam puno poverenje da su dosadašnja dostignuća, posvećenost i visoki profesionalizam našeg osoblja, zajedno sa konstantnom podrškom domaćih i međunarodnih institucija, pokazatelji nastavka uspešnog razvoja CBK-a i finansijskog sistema Kosova uglavnom.

Na kraju, još jednom želim da Vam se zahvalim na Vašem konstantnom doprinosu za naš razvoj, kao i za učešće u obeležavanju ove veoma značajne godišnjice .

Hvala Vam!